



Het experiment in de communicatiewetenschap

Hier vind je informatie over het uitvoeren van een experiment voor je profielwerkstuk. De informatie is bedoeld als hulpmiddel. Bespreek je plannen met je docent. Wanneer je docent zegt dat je het anders moet doen, moet je dat zeker doen.

Wanneer doe je een experiment?

In de communicatie wetenschap doe je een experiment wanneer:

- Je wilt weten of verschillende boodschappen (nieuwsberichten, campagnemateriaal, ...) verschillende effecten hebben op mensen (proefpersonen).
Leidt een andere inhoud of vorm van de boodschap tot een andere mening over het onderwerp van de boodschap? In een experiment wil je oorzaak-gevolg relaties (causaliteit) vaststellen.
- Jij als onderzoeker kunt bepalen welke experimentele behandeling een proefpersoon ondergaat. Jij bepaalt welke (versie van een) boodschap een proefpersoon ziet of hoort.

Een experiment opzetten

- Bepaal welk kenmerk of welke kenmerken van een boodschap vermoedelijk tot verschillende meningen leiden bij mensen.
Baseer je keuze op eerder onderzoek waarover je leest in de literatuur. Je hoeft niet iets totaal nieuws te verzinnen. Vaak is het interessant om te onderzoeken of een effect uit eerder onderzoek in een ander land of bij een ander soort mensen ook voorkomt bij de mensen in jouw omgeving.
- Maak verschillende versies van de boodschap. Zorg dat de versies alleen verschillen op het kenmerk dat je wilt onderzoeken. Bijvoorbeeld een grappig en een ernstig bericht als je wilt weten of humor effect heeft op de mening van mensen.
Wanneer je de effecten van twee of meer kenmerken wilt onderzoeken, bijvoorbeeld een grappig tegenover een ernstig bericht en een bericht met een afbeelding tegenover een bericht zonder afbeelding, moet je voor elke combinatie een versie van het bericht maken: een grappig bericht met afbeelding, een grappig bericht zonder afbeelding, een ernstig bericht met afbeelding en een ernstig bericht zonder afbeelding.
- Probeer bij een paar mensen uit of de boodschappen inderdaad verschillend overkomen zoals je bedoeld hebt. Dit is je zogenaamde pre-test.
- Bepaal hoe je de mening van mensen gaat meten. Meet de mening bij voorkeur als een getal, bijvoorbeeld door een rapportcijfer te vragen (getal tussen 1 en 10). Je kunt ook een aantal vragen verzinnen om de mening te meten met een antwoordschaal van 1 tot 10. De gemiddelde score van een proefpersoon op deze vragen gebruik je dan als mening.
Soms vind je in eerder onderzoek de vragen die gebruikt zijn om de mening te meten. Maak daar gebruik van!
- Probeer bij een paar mensen uit of de meningsvraag/vragen duidelijk zijn en volgens deze mensen inderdaad hun mening meten.
- Schrijf een duidelijk instructie voor de proefpersonen: Wat moeten ze doen?

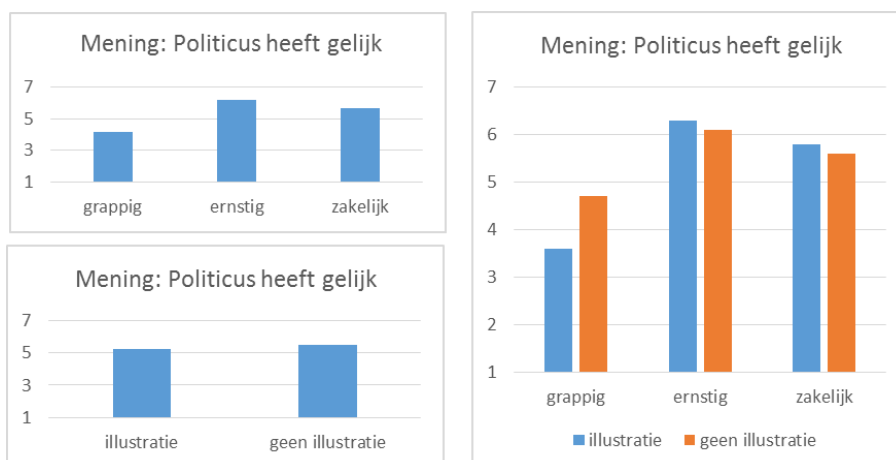
Een experiment uitvoeren

- Zoek mensen die mee willen doen aan je experiment (proefpersonen). Voor elke versie van je boodschap heb je bij voorkeur ongeveer 30 proefpersonen nodig.

- Probeer alle proefpersonen zoveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden aan het experiment mee te laten doen. Ze krijgen dezelfde instructie en doen het experiment het liefst in een zelfde soort ruimte.
- Probeer te voorkomen dat proefpersonen elkaar vertellen over het experiment voordat je klaar bent met alle proefpersonen. Wanneer proefpersonen van eerdere proefpersonen over de boodschap horen, doen ze niet onder dezelfde omstandigheden mee aan het experiment.
- Probeer voor elke versie van de boodschap evenveel proefpersonen te krijgen.
- Kies de versie van de boodschap die een proefpersoon te zien krijgt, op basis van toeval. Wanneer je bijvoorbeeld kopieën van de boodschap uitdeelt, kun je de verschillende versies vooraf in een toevallige volgorde op een stapel leggen.
- Zorg ervoor dat je weet welke versie van de boodschap een proefpersoon heeft gezien. Wanneer je het experiment schriftelijk uitvoert, kun je de meningsvraag op de achterkant zetten van het vel met de boodschap. Wanneer proefpersonen hun meningsvraag inleveren, leveren ze ook de boodschap in die ze gezien hebben.
- Vertel de proefpersoon na afloop van het experiment dat het bericht dat ze gezien hebben geen echt bericht is maar dat jij het bericht hebt gemaakt. Het is niet de bedoeling dat ze geloven dat het bericht echt waar is.

Experimentele gegevens analyseren

- Om na te gaan of de versie van de boodschap een effect heeft op de mening, vergelijk je de gemiddelde mening van de proefpersonen bij de ene versie van de boodschap met de gemiddelde mening bij een andere versie.
- De conclusie bij de grafieken in Figuur 1 (gemaakt in MS Excel):
 “Proefpersonen vinden gemiddeld dat een politicus meer gelijk heeft bij een ernstig of zakelijk bericht dan bij een grappig bericht.
 Op zichzelf maakt het voor de mening over het gelijk van de politicus nauwelijks uit of het bericht een illustratie heeft of niet.
 Maar bij grappige berichten versterkt een illustratie de mening dat een politicus geen gelijk heeft.”



Figuur 1. Gemiddelde mening over de vraag of de politicus gelijk heeft (1 = helemaal geen gelijk, 10 = helemaal gelijk) naar aard en vorm van de boodschap.